

Eftersom det i Aar er 200 Aar siden Arni Magnússon døde, har Kommissionen for det Arnamagnæanske Legat ved Finnur Jónsson udgivet *Arni Magnússons Levned og Skrifter*, et anseeligt Værk i 2 Bind, der omfatter en Biografi, forskelligt Materiale til Biografien og til Karakteristik af Arni Magnússon, den Arnamagnæanske Stiftelses Historie og et Udvalg af Arni Magnússons Skrifter og Notater. Professor Finnur Jónsson har skildret Arnis Liv og Arbejde og Karakter, den stejle, uafhængige, unge Mand, den skarptseende, utrættelige Forsker. Som naturligt er, træder Arni Magnússons Forhold til Island og hans Fortjeneste af det oldnordiske Studium i Forgrunden, men der vil tillige være Grund til at erindre hans Betydning for dansk Historie. I de danske Forskeres Stamtavle er Linien Thomas Bartholin—Arni Magnússon—Hans Gram ikke en ringe Linie. Bartholin førte Arni ind i Traditionen — Professor Finnur Jónsson fremhæver hans store Andel i de Bartholinske Tomer — og Arni syslede hele sit Liv med Kilder til dansk Historie, som ses af talrige Optegnelser i hans egen Samling og i det kgl. Bibliotek. *Scriptores rerum Danicarum* hviler for en Del paa hans paalidelige Afskrifter af Manuscripter, som gik tabt ved Universitetsbibliotekets Brand i 1728. Bartholin var den første danske Historiker, der i stort Maal udnyttede Maurinernes Flid, Arni Magnússon lærte maaske mest af deres metodiske Kritik, fordi han i sig selv havde den prøvende Aand, (se de karakteristiske Udtalelser i et Brev til Fr. Rostgaard, citerede af Finnur Jónsson I 23). Arni Magnússon fik ikke gjort mange Bøger, men han virkede gennem Samvær, han paavirkede Hans Gram. Den levende Strøm fra Generation til Generation siger meget i en Videnskabs Udvikling. Endelig skal vi ikke glemme, hvad den Arnamagnæanske Samling betyder for Danmarks ældre Historie. Her findes *Codex Runicus*, to Manuscripter af *Annales Lundenses*, Løgum Klosters *Necrologium*, Dueholms *Diplomatarium*, Skibykrøniken og Peder Olsens lille Bog med de mange Uddrag af middelalderlige Haandskrifter.

Ellen Jørgensen.

En Bog af megen Interesse ikke blot for den teologiske Læsekreds, den i første Række er beregnet for, men for enhver, hvem det er magtpaaliggende at lære den aandelige Udviklingsgang i de sidste Menneskealdres Danmark at kende i dens fulde Bredde, er de Erindringer, den ansete soranske Teolog Dr. F. C. Krarup har udgivet under Titelen *Fra Romantisme til Realisme. Oplevelser og Tanker* (Kbhvn. 1930). Efter med nogle faa Streger at have ridset Hovedlinierne op i den teologiske Udvikling i det 19de Aar-

hundredes første Halvdel og paapeget dens Gæld til Romantiken giver Forf. en lærerig Skildring af Aandslivets Tilstand herhjemme i den nærmeste Tid efter det mærkværdige Aar 1870, hvori han blev Student. Med en knugende Følelse blev man sig bevidst, hedder det her, at en gammel Tid var ved at synke i Graven, men m. H. t. Orienteringen overfor Fremtiden herskede der blot Raadvildhed. Ikke mindst paa Teologiens Omraade var det den almindelig raadende Opfattelse, at man ikke længere kunde finde Hvile i det overleverede, medens man dog heller ikke følte sig tiltrukket af den Naturalisme, der var ved at bryde frem i Filosofi og Skønlitteratur. Det teologiske Fakultet bestod væsentlig af gamle Mænd, hvis Undervisning var præget af Livsfjernhed og Mangel paa Føling med Tidens Problemer. Under disse Forhold var det med en stigende Følelse af Utilfredshed, at Krarup gennemførte sit Studium, og til Dels under Indflydelse fra Søren Kierkegaard oplevede han aandelige Kriser, i hvilke særlig de store Spørgsmaal om selve Religionens Væsen og om Forstaaelsen af Inkarnationen blev brændende for ham. Med stedse stærkere Kritik betragtede han de tidligere tankemæssige Løsninger og følte det som »en indre Nødvendighed« for sin egen Skyld at give sig i Kast med et dyberegaaende teologisk Arbejde. Da han ikke kunde gøre sig Haab om herhjemme at finde Forstaaelse for sin Problemstilling, drog han til Udlandet, til Erlangen, Zürich og Tübingen, men først i Göttingen fandt han hos Albrecht Ritschl, hvad han søgte. Han modtog et stærkt Indtryk af Ritschls Personlighed og kom for Livet til at staa i Gæld til hans Tænkning, den saakaldte »Værditeologi«, der med Udgangspunkt i den kantiske Kriticisme fremforalt søgte at hævde den religiøse Erkendelses praktiske Karakter. Fyldt med et nyt Grundsyn vendte Krarup nogle Aar senere tilbage til Danmark og søgte fra nu af at udvikle en Teologi, der var i Samklang med Tidens realistiske Tænkning, saaledes allerede 1885 i sin Disputats for den teologiske Licentiatgrad om Forholdet mellem det guddommelige og menneskelige i Kristi Person. Imidlertid gik han over i praktisk Virksomhed, og ogsaa som Præst — først i Mariager, dernæst fra 1893 i Sorø — fortsatte han sit store Tankearbejde. 1894 kom hans Etik, hvori han vilde begrunde Religionen udfra Moralen, og 1905 hans Religionsfilosofi, der formede sig som et Opgør med Samtidens naturalistisk prægede Livsanskuelse, og som i Modsætning til denne vilde eftervise Religionens berettigede Plads i det menneskelige Aandsliv. Endelig udgav Krarup 1915 sit Hovedværk »Livsforstaaelse«, hvori han med skarp Front overfor den hittidige metafysisk bestemte

Dogmatik fremlagde en ny Gennemarbejdelse af det kristne Læresystem udfra en praktisk-religiøs Forstaaelse af Kristendommens Væsen.

Krarups Erindringer kan i flere Henseender minde om visse Afsnit i H. L. Martensens »Af mit Levnet«. Som hos Martensen bringer ogsaa denne Bog først og fremmest en Redegørelse for Forfatterens tankemæssige Udviklingsgang og et Forsvar for hans teologiske Stade. Derved afgiver den vigtige Bidrag til Belysning af Teologiens Historie i Danmark efter 1870, men det er et Savn, at Forf. saa ensidigt henholder sig til en Skildring af Ideernes Betydning for den enkelte og Samfundet, at han kun sjældent meddeler Træk til Karakteristik af konkrete Tidsforhold og Personligheder. At han dog ikke er uden Sans herfor, lader enkelte spredte Bemærkninger ane, og som en meget værdifuld Side ved denne Bog fortjener det at fremhæves, at Forf. overalt viser en ualmindelig Forstaaelse og Ridderlighed i Omtalen af sine Modstandere, deriblandt Mænd som Skat Rørdam og Peder Madsen, der principielt maa betegnes som hans polære Modsætninger. Om Værdien af Krarups teologiske Indsats vil der selvfølgelig kunne gøres stærkt forskellige Opfattelser gældende, om hans almindelige Betydning i dansk Kirkehistorie er det sikkert endnu for tidligt at fælde nogen afgørende Dom, men givet er det, — og hans sidste Bog er et yderligere vægtigt Vidnesbyrd herom —, at han paa kirkelig Grund i en sjælden Grad har virket som en Talsmand for Kravet om personlig Sandhed.

Bjørn Kornerup.

Martin Steinhäuser har i Jahrbuch des Vereins für Ditmarscher Landeskunde IX (1929) skrevet en Afhandling: *Der Adel in Ditmarschen*. Selv i Ditmarsken har der oprindeligt været en Overklasse — naturlig er kun Uligheden! Disse det 12. og 13. Aarhundredes milites, blandt hvilke Reventlowerne nævnes, var dog allerede omkring Aar 1300 forsvundne fra Landskabet, samtidig med og — ifølge Forfatterens Antagelse — i Forbindelse med at den bremiske Ærkebiskops Herredømme mistede sin Betydning. Hovedinteressen samler sig da om den slesvig-holstenske Adels Forhold til Ditmarsken efter 1559. Lykkedes det dette rige og mægtige Ridderskab, der var i sejerrig Fremtrængen mod Nord og mod Vest, at erobre Bondelandet ikke blot politisk, men ogsaa økonomisk? Til Besvarelse af dette Spørgsmaal har Forf. benyttet saavel den trykte Litteratur som Akter i Arkiverne i Kiel og